

Tradicija kaip praeities ir dabarties dialogas

Irena Stonkuvienė

Socialinių mokslų (edukologijos) daktarė
Vilniaus universiteto
Filosofijos fakulteto
Edukologijos katedra
Universiteto g. 1/9, LT-01513 Vilnius
Tel. (85) 266 76 25
El paštas: irena.stonkuviene@fsf.vu.lt

Straipsnio atspirties taškas – vieno žymiausių Lietuvos filosofų ir pedagogų Antano Maceinos 1934 metais išdėstytos mintys apie tautos praeitį, jos atgaivinimą ir pavertimą savastimi tautiniame auklėjime. Straipsnyje analizuojant, kokį atgarsį šios mintys randa XXI a. kontekste, aptariama tradicijos samprata kultūrologiniame ir edukologiniame diskurse, aprašomi pagrindiniai tradicijos perdavimo mechanizmai, išryškinamos kultūrinių tradicijų sąsajos su ugdymu, atskleidžiami kai kurie sunkumai, susiję su tradicijų perdavimu, perėmimu bei puoselėjimu mokykloje.

Pagrindiniai žodžiai: A. Maceina, tautos praeitis, tradicija, ugdymas, kultūra, kultūrinis perdavimas.

„Tautinė dabartis negali būti iš esmės kitas gyvenimas negu tas, kurį tauta gyveno prieš keletą šimtų metų. Materialiai jis gali visiškai pasikeisti, bet formaliai jis visados turi būti praeities tąsa. Tai yra tautos gyvybės dėsnis. [...] Tautinė praeitis todėl turi reikšmės ir tautinei dabarčiai, kaip josios pagrindas, ir tautinei ateičiai, kaip josios vaisingumo laidas“ (Maceina, 1990, p. 270) – šios vieno žymiausių Lietuvos filosofų ir pedagogų Antano Maceinos mintys, išdėstytos daugiau nei prieš septynis dešimtmečius svarstant tautinio auklėjimo problemas, randa atgarsį ir šiandien. Lietuvos švietimo plėtotės strateginėse nuostatose (2002) pabrėžiama, kad vien šiuolaikinių technologijų plėtra ne-

užtikrina tautos išlikimo – norėdami kurti ateitį, kurioje lietuviškas tapatumas nebūtų vien mokslinė sąvoka, negalime pamiršti savo tautos praeities. Lietuvos edukologai (V. Aramavičiūtė, M. Lukšienė, K. Pukelis, O. Tijūnėlienė, R. Vasiliauskas ir kt.) taip pat pabrėžia, kad darni praeities tradicijų ir šiuolaikinio gyvenimo reikalavimų bei vertybių sąveika, modernios lietuviškos kūrmas neatsisakant istorinio kultūros tęstinumo yra vienas svarbiausių švietimo uždavinių. Kad mokymasis iš praeities nėra viso labo sentencija, sutinka ir ugdymo praktikai. Jie pažymi, kad vaikų ugdymo kultūrą formuoja ir iš praeities gaunama kultūrinė informacija. Šios informacijos

srautą veikia saitų su praeitimi stiprumas, o kokybišką jos panaudojimą ugdant jaunąją kartą – gebėjimas praeities kultūrinę informaciją pažinti, priimti, suprasti, interpretuoti ir kūrybingai pritaikyti. A. Maceina pridurtų, kad praeitį reikėtų ir pajusti, nes vien pažinta praeitis egzistuoja šalia mūsų, tačiau netampa mūsų savastimi, mes liekame tik smalsūs ar abejingi praeities stebėtojai, bet ne dalyviai. Vienas iš būdų pajusti „praeities realumą ir josios sąryšį su mūsų buvimu“ yra tautos tradicijos (1990, p. 275).

Kita vertus, nederėtų pamiršti, kad yra ir kitokių nuostatų dėl praeities ir tradicijų: praeitis suvokiama kaip trukdis švietimo kaitai, o tradicijos traktuojamos kaip nelabai svarbios ugdymo turinio detalės ar vienas popamokinės veiklos aspektų. Pakankamai iškalbingas faktas čia gali būti tradicinės ir moderniosios mokyklų išskyrimas, kai pirmajai priskiriami beveik tik neigiami, o antrajai – tik teigiami bruožai. Tai, savo ruožtu, perša mintį, kad tai, kas tradiciška, – atsilikę, konservatyvu, blogai, o tai, kas modernu, yra savaimė gerai. Šis požiūris į tradicijas ir jų vaidmenį ugdymo procese nėra paremtas vien tik viešosios nuomonės skeptiškumu ir negatyvizmu, jis turi atramą ir moksliniame diskurse.

Šio **straipsnio tikslai**: 1) apžvelgti kultūrologiniame (etnologiniame) diskurse vyraujančias tradicijos sampratas; 2) atskleisti tradicijos reikšmę ugdymui ir aptarti pagrindinius tradicijų perdavimo, perėmimo ir puoselėjimo sunkumus.

Metodai – sisteminė edukologinės, etnologinės, kultūrologinės ir filosofinės mokslinės literatūros analizė, interpretavimas ir vertinimas.

Tradicijos samprata kultūrologiniame (etnologiniame) diskurse. Tradicija (lotyniškas

atitikmuo – perdavimas) laikoma viena pamatinių kultūrologijos, taip pat etnologijos sąvokų. Ji žymi ilgalaikius įvairių sociokultūrinės patirties, kultūros formų, socialinių institutų, normų ir simbolių fiksacijos, atgaminimo bei perdavimo iš kartos į kartą mechanizmus. Be „sauso“ mokslinio tradicijos, kaip perdavimo mechanizmo, apibrėžimo, tradicija įvardijama ir kaip „autentiškas patikimų vertybių šaltinis, maitinantis visas gyvybingąsias kultūros ląsteles bei praeities kultūros vertybių ir dvasinių sanklodų refleksijos sritis dabartyje“ (Andrijauskas, 2003, p. 197–198).

Europietiškas mokslas, ypač etnologija, ilgą laiką pabrėžė tradicijos tęstinumo idėją. Vokiečių etnologo W. Kaschubos teigimu, etnologija, rekonstruodama praeitį, atliko ypatingą sociopolitinį vaidmenį kaip „konservatyviųjų vertybių įteisinimo mokslas“ (2004, p. 13–14). Europoje tai, kas laikoma tradicija, buvo paveikta romantinių ir nacionalistinių kryptų, labiausiai suinteresuotų ieškoti kilmės. Tad praeitimi dažnai buvo tiesiog manipuluojama, į ją nukreipiant dabarties aktualijas ir lūkesčius. Tradicija buvo traktuojama kaip jėga, kuri palaiko gyvą tautos dvasią, nepaisant slegiančios politinės sistemos (Pocius, 1999). Be to, pamirštant, kad „esama skirtumo tarp tradicijos iškarpu, trupinėlių, fragmentų kolekcionavimo pedagoginiais tikslais ir kasdienio gyvenimo bei kaskart naujo performatyvaus tautos įveiksinimo“ (Roepstroff, Simoniukštytė, 2001, p. 148), dėmesys sutelkiamas tik į „gražiausias“ ir „geriausias“ tradicijas, jas ištraukiant iš bendro sociokultūrinio konteksto.

Priešingai nei senajame žemyne, Šiaurės Amerikos antropologinė perspektyva siūlo tradicijų ir tradicinių vertybių formavimosi, reliatyvaus jų pobūdžio ir kaitos temas. Teigiama, kad pagrindinis vertybių formavimosi me-

chanizmas yra adaptacija prie socialinių, kultūrinių ir ekologinių sąlygų, o vertybės, perduodamos iš kartos į kartą, tėra nuostatos, idėjos apie tai, kas yra adaptyvu (Klumbytė, 1999, p. 12). Tuomet tradiciją galime suvokti ne tik kaip reliatyvų terminą, kuris keičiasi keičiantis kartoms ir istoriniam kontekstui, bet ir kaip tam tikrą rinkos padiktuotą „produktą“. Mes nusprendžiame, kas priskirtina tradicijos kategorijai. „Mes“, pasak G. Pociaus (1999), tai ne tik mokslininkai tyrinėtojai, bet ir žmonės, kuriuos jie tiria. Ir tie žmonės dažnai sukuria savas tradicijos sampratas ir savas tradicijas, atitinkančias svarbiausius jų poreikius, dažnai kitokius negu tie, kuriuos akademiniai tyrinėtojai laiko teisingais ir tikrais. Vienas tokių pavyzdžių galėtų būti Valentino dienos šventimas mokykloje, kai, nepaisydamas etnologų perspėjimų apie mūsų kultūrai svetimą šios šventės turinį ir jo raišką (Šaknys, 2003), dažnas penktokas ar šeštokas atkakliai tvirtintų, jog Valentino diena švenčiama todėl, kad tai yra „sena tradicinė lietuvių šventė“.

Šiandienos pasaulyje, kur pokyčiai vyksta ne laipsniškai, keičiantis kartoms, bet atėjus kultūros naujovėms, atsirandančioms subjektui pasirenkant vertybinę orientaciją, pripildant naujų reikšmių praeities bei dabarties kultūros simbolines formas, tradicija vis dažniau suprantama inovacijos kontekste (Ramanauškaitė, 2002, p. 182). Tradicija – jau ne gyvenimą tvarkanti sistema, o tik inovacijos priešybė, tapatintina su tuo, kas konservatyvu, sustingę ar net atgyvenę. Tradicija laikoma kliūtimi individualioms kūrybinėms iniciatyvoms. Pabrėžiama būtinybė laužyti tradicijas. Abejojama, ar galima išskirti kažką, kas būtų specifiškai lietuviška. Teigiama, kad nereikia saugoti tradicinių vertybių tik todėl, kad jos tradicinės. Netgi tikinama, kad postmodernioje

visuomenėje tradicija ir istorija nėra vertybės, o tik metanaratyvai ar naratyvai, vienokie ar kitokie diskursai (Klumbytė, 1999a, p. 14).

Tačiau, kai kurių mokslininkų nuomone, būtent postmodernizmas, kuriam svetimas dogmatizmas, tradicijai vėl atveria duris. W. Welscho (2004) teigimu, gali būti, kad šios durys net moderniuoju laikotarpiu nebuvo aklinai užvertos. Filosofo nuomone, modernizmo ryšį su tradicija galima nusakyti taip: „faktiškai egzistuoja – oficialiai neigiama“. O štai postmodernizmo kontekste tradicija iškyla ne kaip „konservacija“, o kaip mokymasis suvokti ir naujai pasakyti tai, kas sena. Šią W. Welscho mintį puikiai iliustruoja net ir pati tradicijos sampratos raida – vėlgi galime grįžti prie A. Maceinos, dar „nepostmodernioje“ XX a. pirmojoje pusėje teigusio kūrybinę tradicijos pradą.

Tradacijos ir ugdymas

S. Yla (1978), tradiciją traktuojantis ne tik kaip kultūrologinę, bet ir kaip pedagoginę kategoriją, laisvam kūrybingumui vietos palieka mažai. S. Ylos teigimu, tradicijos – tai įgavęs pavidalą dorovės kodeksas, pritaikytas pedagogikai. Šio kodekso laikymasis supaprastina ugdymo darbą. Tereikia suvokti padėtį ir pasakyti: „taip dera elgtis“ arba „šitaip niekas nedaro“, nes, pasak S. Ylos, jei kiekvieną kartą reikėtų galvoti, kodėl taip leista, o šitaip – ne, ugdymas nebūtų veiksmingas. Be abejo, iš dalies galėtume sutikti su S. Ylos, V. Žemaičio ir kt. teiginiais, kad kartą įsisąmonintas, o vėliau papročių įtvirtintas elgesys labai palengvina dorovinės sąmonės darbą, ypač įprastose, nuolat pasikartojančiose situacijose jis atpalaiduoja sąmonę nuo didesnio papildomo darbo ir leidžia daugiau susitelkti prie sudė-

tingesnių situacijų, sunkesnių dorovinio pasirodymo kolizijų (Žemaitis, 1984, p. 40). Tačiau būtina pridurti, kad šie teiginiai labiau tinka homogeniškos tradicinės žemdirbiškos kultūros nei dabartinio ugdymo kontekste. Tradiciniame ugdyme buvusi „auksinė“ taisyklė „*Pasakiau ir šventa!*“ sunkiai suderinama su šiuolaikinio ugdymo principais. Sunkiai suderinama ir mažai veiksminga, nors „*sakytą*“ buvo remiantis ne asmeninėmis nuostatomis ar ambicijomis, o per šimtmečius patikrintomis tiesomis.

Kultūrinės antropologijos klasikės M. Mead (1988) terminais, pofigūratyvusis kultūros perdavimo modelis, orientuotas į praeitį ir jos tradicijas kaip nesvarstomas tiesas ir pagrindinius jų perteikėjus – vyresnius žmones, užleido vietą į dabartį orientuotam kofigūratyviajam ir į ateitį orientuotam prefigūratyviajam kultūros perdavimo modeliams. Dėl naujų technologijų tobulėjimo ir sociokultūrinių permainų ankstesniųjų kartų patirtis jau nebelaikoma absoliučia vertybe. Pofigūratyviojoje kultūroje amžiaus grupių santykiai buvo griežtai reglamentuoti ir kiekvienas žinojo „savo vietą“, o kofigūratyviojoje ugdymoje suaugusiųjų įtaka susilygina su bendraamžių įtaka, pastaroji dažnai būna net stipresnė. Prefigūratyviojoje kultūroje pabrėžiama, kad vyresniųjų patirtis dažnai ne tik nepakankama, bet net ir žalinga. Čia ne tik jaunimas mokosi iš vyresniųjų, bet ir šie privalo mokytis iš jaunimo. Reikėtų pažymėti, kad šie kultūrinio perdavimo modeliai – teorinis konstruktas, ir nė vienas iš jų nefunkcionavo ir nefunkcionuoja „grynuoju pavidalu“. Tad nors naujovių tendencija vis stiprėja, kad ir kaip plėstųsi šis procesas, santykiai tarp vyresniųjų ir jaunesniųjų vargu ar kada nors taps simetriški. I. Kono (1988) tvirtinimu, kad ir kokias naujoves pa-

siūlytų jaunimas, jos visuomet bus paremtos ankstesniųjų kartų patirtimi ir kultūrine tradicija. Tradicija, kuri, pasak M. Lukšienės (2001), paveldima iš kartos į kartą vis papildžiusi ir vis kai ko netenkanti. Svarbiausia, edukologės nuomone, kad praradimai nebūtų per dideli, o naujovės neužgožtų buvusio turinio, slypinčio etninės kultūros branduolyje ir jį palaikančio.

Tradicijų perteikimą jaunesniajai kartai trukdyti gali ne tik kultūrinio perdavimo modelių kaita, ne tik naujovių persvara prieš branduolį, bet ir pasikeitusi ugdymo institucijų svarba ir pačių tradicijų „devalvacija“. Etnologai yra užfiksavę nemažai tradicijų ir papročių virsmo pramoga ir žaidimu epizodų. Pavyzdžiui, A. Vaicekuskas (1997), tyrinėdamas Užgavėnių papročius, pastebi: ankstesniais laikotarpiais vaikų dalyvavimas bendruomeniniame kaimo gyvenime buvo labai ribotas, o XX a. pradžioje kartu su suaugusiais persirengėliais vaikštytynėse ima dalyvauti ir vaikai. Trečiajame dešimtmetyje pasirodo atskirai nuo suaugusiųjų vaikščiojančių persirengusių paauglių būriai. Juos susitikęs jaunimas dar neretai „paauklėdavo“, kad šie nesiveržtų į suaugusiųjų veiklos sritį. Vėlesniais dešimtmečiais kaimo gyventojų jau nestebino ir atskiros mažų vaikų vaikštytynės. Pastarąją tendenciją greičiausiai lėmė ne tiek vaikštytynės amžiaus išskyrimas ar vaikų veiklos bendruomenėje pripažinimas, kiek pačių papročių kismas. Jaunimo pabrėžiama ne tiek vertybinė tradicijų ir papročių funkcija, kiek pasilinksminimas, o papročiams perėjus vaikų žinion, pasilinksminimą keičia žaidimas. Rusų mokslininko S. Tokarevo (1983) nuomone, tai dėsninga paskutinė papročių egzistencijos fazė. Dabar sakytume – priešpaskutinė, o paskutine laikytume tradicijų ir papročių virsmą „reginiu“,

kuris, kitaip negu pasilinksminimas ar žaidimas, įtraukia dar mažiau dalyvių, kitus palikdamas pasyviais stebėtojais. Būtų galima pateikti ir daugiau tradicijų ir papročių „devaluacijos“ pavyzdžių, tačiau edukologų, ne taip kaip etnologų, tikslas – ne fiksuoti kismą, o įvertinti jo padarinius ugdymui, tai yra atsakyti į klausimą, ar reginiu virtę papročiai ir tradicijos gali vertybių perdavimo sistemoje atlikti tą patį vaidmenį kaip ir būdami gyvenimo pamatas, „centrinė kultūros zona“ (Стефаненко, 2000)? Greičiausiai – ne.

Tradicijų perdavimą sunkina ir tai, kad lietuvių tradicijos dažniausiai suprantamos kaip liaudies, o konkrečiau, kaimo tradicijos. Nekelia abejonių R. Vasiliausko teiginys, kad liaudies tradicijos, išsirutuliojusios iš istorinio žmonių gyvenimo būdo, ugdant yra įtaigesnės ir veiksmingesnės nei dirbtinai sukurtos (2001, p. 5). Bet kaip kaimo tradicijas perteikti miesto mokykloje taip, kad jos neliktų vien kognityvinio lygmens, kad su jomis būtų „susigyventa“, jos taptų mokyklos bendruomenės gyvenimo savastimi? „Gyvenimiškumas“ yra būtina tradicijos gyvavimo sąlyga, pabrėžia S. Yla, pagrindiniais tradicijų įkūnytojais, pritaikytojais, plėtojais, saugotojais ir perteikėjais įvardydamas liaudį, kaimą (bendruomenę) ir šeimą ir abejodamas, ar tradicija gali būti sėkmingai perduodama „raštu, moksliskai ar mokykliškai“, išsaugoti savo gyvastį ir visapusiškai išsiskleisti (1978, p. 15). Tačiau, kaip rodo sociologų tyrimai, net tradicinė aplinka nebėra tas veiksnys, kuris palankiai veiktų etnokultūrinių tradicijų raišką, o gyvenimas kaime jau nebeapsaugo nuo svetimų įtakų. Vis rečiau tradicinė kultūra yra perduodama ir perimama tradiciškai, pirminės socializacijos metu. Skirtumai tarp etnokultūrinės raiškos miesto

ir kaimo mokyklose nėra didelė (Trinkūnienė, 2007). Gali netgi būti, kad mokykloje etnokultūrinį ugdymą labiau orientuojant į etnokūrybą: tautosaką, tautodailę, kalendorinių švenčių šventimą, tradicinius žaidimus, etnomuziką ir t. t., miesto mokyklos dėl didesnių išteklių lenkia kaimo mokyklas. Skeptikas čia pridurtų, kad nors etnokūrybos reikšmė perduodant tradicijas abejonių nekelia, tačiau, viena vertus, tiek praeityje, tiek dabar gyvenimas – ne vien šventės ir šokiai, kita vertus, etnokūrybai kaip niekam kitam kykla grėsmė pavirsti renginiu, iš esmės neturintčiu didesnės įtakos mokyklos bendruomenei.

Tačiau tradicijos perdavimas „mokykliškai“ – nebūtinai formalus ir paviršutiniškas, jei egzistuoja kūrybiškas, o kartu ir labai atsakingas mokyklos bendruomenės požiūris į tradicijas, kultūrinio konteksto ir atskirų jo detalių suvokimas. Mokyklose, nesvarbu, miesto ar kaimo, kur su tradicijomis ne tik supažindinama, kur jos, A. Maceinos žodžiais, pajaučiamos, tradicijos ne tik užmezga dialogą su praeitimi, bet ir dabartyje telkia ir vienija visą mokyklos bendruomenę: mokytojus, moksleivius, jų tėvus, senelius ir kt. O tai, mokslininkų, tyrinėjančių tradicijų reikšmę dabarčiai, nuomone, šiandien yra svarbiausia tradicijos funkcija – kai svarbiau tampa ne tiek praeities perdavimas, kiek prieraišumo ir priklausomybės jausmo formavimas, padedantis visuomenės nariams suvokti vienybės reikšmę bendruomenės gyvenime (Hatanaka, 2002). Tuomet net ir kultūrinių modelių kaita neatrodo grėsminga. Tradicijos reikšmė nesumenksta dėl to, kad mokiniai ne tik atsineša tradicijas iš šeimos, bet ir įneša į šeimą naujų tradicijų ar supažindina namiškius su naujais jau puoselėjamos tradicijos aspektais.

Išvados

Tradicija – gyvas, dinamiškas procesas. Keičiantis istoriniam kontekstui, keičiasi ne tik konkrečios tradicijos, bet ir tradicijos samprata.

Aptarę net ir labai nedidelę dalį kultūrologijoje vyraujančių tradicijos sampratų galime brėžti savotišką laiko ir erdvės žemėlapi: XIX a. (Europa) – XX a. (Šiaurės Amerika) – XXI a. (globali erdvė). Toliau šia seką būtų galima išdėstyti taip: tradicinė visuomenė (tradicija – kaip perdavimas), modernybė (tradicija – kaip naujovės priešybė), postmodernybė (tradicija kaip interpretacija ir vienijanti gija).

Būtina pabrėžti, kad kaita automatiškai neimplikuoja tradicijos reliatyvumo, nepriešpriešina jos inovacijoms, neištumia iš gyvenimo – visos naujovės paremtos praeities laimėjimais, o tradicija vienokiu ar kitokiu pavidalu funkcionuoja net tuomet, kai jos egzistavimas neigiamas. Tiesa, kartais šie pavidalai (pvz., tradicijos virtimas renginiu) jau būna praradę normatyvinę funkciją.

LITERATŪRA

Andrijauskas A. Kultūrologijos istorija ir teorija. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2003.

Hatanaka S. Tradicija šiuolaikinėje Japonijoje: tradicijos išradimas // Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos. Vilnius: LII leidykla, 2002, t. 11, p. 53–68.

Yla S. Lietuvių šeimos tradicijos. Chicago: Amerikos lietuvių bibliotekos leidykla, 1978.

Kaschuba W. Dabarties istorizavimas? Praeities konstravimas ir dekonstravimas // Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos. Vilnius: LII leidykla, 2004, t. 3, p. 11–29.

Klumbytė N. Tradicinės ir šiuolaikinės lietuvių kultūros vertybės: kaita ir tęstinumas // Vertybės: konfliktas ar koegzistencija? Studentų mokslinė konfe-

Tad net jei dabartiniame ugdymo kontekste tradiciją kažin ar galime traktuoti kaip gyvenimą reguliuojančią besąlygišką taisyklę, vis dėlto ji nėra vien praeities reliktas, kultūros kolekcijos eksponatas. Nepaisant pakitusių kultūrinio perdavimo modelių, pasikeitusio sociokultūrinio konteksto ir pačios tradicijos funkcijų, jei egzistuoja kūrybiškas, o kartu ir labai atsakingas mokyklinės bendruomenės požiūris, kultūrinio konteksto ir atskirų jo detalių suvokimas, tradicija gali tapti vienu pagrindinių šių bendruomenę vienijančių veiksmų.

Į pagrindinę straipsnio įvado tezę, kad A. Maceinos mintys apie praeitį ir tradicijas yra aktualios ir šiandien, galėtume atsakyti taip: svarbiausia tradicijos funkcija laikydamas „praeities atgaminimą“, filosofas mąstė kaip XX a. pirmosios pusės atstovas, tačiau pabrėždamas kūrybinį tradicijos pradą, jos dinamiškumą, dialogo tarp praeities, dabarties ir ateities svarbą, A. Maceina kone šimtmečiu pralenkė laiką.

rencija. 1998 m. lapkričio 20 d. Kaunas: VU Kauno humanitarinis fak., 1999 a, p. 11–14.

Klumbytė N. Tradicinės etnografijos mokslinės paradigmos dekonstravimas pomoderniojoje antropologijoje // Sociologija. Mintis ir veiksmas. 1999, Nr. 4 (6), p. 88–99.

Lietuvos švietimo plėtotės strateginės nuostatos. Švietimo gairės 2003–2012 metai, projektas. Vilnius: „Dialogo“ redakcija, 2002.

Lukšienė M. Jungtys. Vilnius: Alma litera, 2001.
Maceina A. Pedagoginiai raštai. Kaunas: Šviesa, 1990.

Pocius G. Folkloras ir tautinis tapatumas: Šiaurės Amerikos perspektyva // Etninė kultūra ir tapatumo išraiška. Vilnius: Mokslo aidai, 1999. P. 14–36.

Ramanauskaitė E. Šiuolaikinės kultūros fenomenų tyrinėjimai: metodinė mokymo priemonė. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 2002.

Roepstroff A., Simoniukštytė A. Modernus lietuviškasis identitetas – šimtmetį atkuriama tradicija. Lietuvos etnologija // Socialinės antropologijos ir etnologijos studijos. 2001, 1 (10), p. 145–166.

Šaknys Ž. Kultūros elementų difuzija: šv. Valentino diena Lietuvoje. Liaudies kultūra. 2003, Nr. 1, p. 21–25.

Trinkūnienė I. Etninės kultūros išlikimo strategija šiuolaikinėse bendruomenėse: nuo tradicijos link interpretacijos. Prieiga per internetą: [http://209.85.135.104/search?q=cache:NNhCz3LAT6kJ: images.katalogas.lt/maleidykla/Fil74/fil_20074_12-22...](http://209.85.135.104/search?q=cache:NNhCz3LAT6kJ:images.katalogas.lt/maleidykla/Fil74/fil_20074_12-22...)

Vaicekuskas A. Kaimo bendruomenė ir gyvoji gamta lietuvių Užgavėnių papročiuose. Daktaro disertacijos rankraštis, 1997.

Vasiliauskas R. Lietuvių liaudies pedagogika kaip mokomasis dalykas. Vilnius: VPU Pedagogikos katedra, 2001.

Welsch W. Mūsų postmodernioji modernybė. Vilnius: Alma litera, 2004.

Žemaitis V. Dorovė ir asmenybė: istorijos peripetijos // Etikos etiudai. Vilnius: Mintis, 1984. T. 8. P. 32–53.

Кон И. С. Ребенок и общество (историко-этнографическая перспектива). Москва: Наука, 1988.

Мид М. Культура и мир детства. Москва: Наука, 1988.

Стефаненко Т. Г. Этнопсихология. Москва: ИП РАН Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2000.

Токарев С. А. Община и семья // Календарные обычаи и обряды в странах зарубежной Европы XIX–XX вв. Исторические корни и развитие обычаев. Москва: Наука, 1983. С. 194–202.

TRADITION AS A DIALOGUE BETWEEN THE PAST AND THE PRESENT

Irena Stonkuvienė

Summary

The ideas on the past of the nation, its revival and integration into the national identity expressed by Antanas Maceina, one of the most prominent Lithuanian philosophers and educator, more than seventy years ago serve as a theoretical background in the article. An attempt is made to analyse the topicality of these ideas in the context of the 21st century as well as to reveal the conception of tradition in the culturological, ethnological and educational discourse and to describe the main methods of tradition transfer, to emphasise the importance of traditions in modern life and to discuss some problems occurring in the process of passing on traditions, their adoption and nurturance. The author suggests that though a tradition has lost the role of

regulating the life in modern sociocultural context, it is not just a relic of the past and an exhibit of culture collection. Traditions are perceived as a live and dynamic process. Next to the function of passing on the past, they also perform a function of forming a sense of attachment and belonging. Traditions also facilitate building up of an integral worldview. Therefore, if schools support a non-formal and non-superficial attitude to traditions, they may not only gap the bridge between the past and present but also ensure cooperation and consolidation of school community members, that is teachers, school learners, their parents and grandparents.

Keywords: tradition, dialogue, education, culture, ethnological and educational discourse.

Įteikta: 2008 09 04

Priimta: 2008 10 15